

IRODALOM.

Hans Cornelius, Ernst Reisinger, Georg Kerschensteiner:
Aufgabe und Gestaltung der höheren Schulen. Drei Vorträge.
München, 1910. Süddeutsche Monatshefte. 65 l.

Azokat a felolvasásokat, amelyeket ez a kis könyvecske tartalmaz, 1910 december havában tartották H. Cornelius, E. Reisinger és G. Kerschensteiner Münchenben. Alkalmul szolgált Ostwaldnak ismeretes támadása a gimnázium ellen. A közönség, melyet érdemes férfiak hívtak össze a középiskolai reform érdekében, nagy tetszéssel fogadta a felolvasásokat.

A német birodalomban tudvalevőleg a középiskolának három típusa él: 1. humanistisches Gymnasium, 2. Realgymnasium és 3. Oberrealschule, melyeknek egyenlő minősítéséért ép úgy küzdenek egyesek, mint nálunk a két típusú középiskolának egyenjogúsításáért,

E felolvasások alkalmából szükségesnek mondották ki a nyelvtörténeti tárgyaknak fenntartását; mellettük és velük egyenlő joguk van a természettudományoknak. Kívánatos a középiskolának minél több típus szerint való megoszlása, a típusok egyenjogúsága, a memoria helyett a tanuló önálló erejének előtérbe helyezése.

Ezek az elvek érvényesülnek és bővebb fejtegetéshez jutnak a három előadásban.

I. Hans Cornelius a nevelés céljáról beszél. Bizonyítja és megállapítja, hogy a mai középiskola nevelés dolgában a régebbi középiskola mögött messze elmaradt. Keresi az okát, miért nem nevel a mai középiskola testileg-lelkileg egészséges nemzedéket? Az okok C. szerint a következők: 1. Az erők szétforgácsolódása az egyes studiumok között. *Πολυμηθιη νόον οὐ διδάσκει*, mondja C. Herakleitost idézve. 2. A tananyag rossz. A tudást a középiskola ráerőszakolja a tanulóra s nem veszi igénybe a tanuló produktív munkáját, vagy amennyiben önálló munkát követel is tőle, olyan alapon kell készítenie, melyet nem maga keresett és talált meg.

A középiskola a tudás iskolája helyett a munka iskolája legyen, módszere legyen a munka módszere, de mivel alapos munka annyi tárgyban nem várható el még felnőttektől sem, legyen minden közép-

iskolának egy főstudiuma, ezenkívül legyenek kötelező, de csak kiegészítő tanulmányok, szorosan meghatározott, általános követelményekkel. A középiskolai tanítás célja a tanulót az emberiség kulturális javai értékének megértésére rávezetni. A természettudományok egymagukban nem alkotják e javakat, tehát a humaniorák sem hagyhatók el, mint Ostwald akarja. A társadalom, melyet az ilyen hiányos középiskola nevelne, nem lenne alkalmas az irodalom, a művészet, a vallás, az ethika fenntartására és ápolására; az ilyen társadalomban el kellene tűnni minden geniének, amelyet nem a természettudományok inspirálnak.

II. Ernst Reisinger felolvasásának tárgya a nyelv-történeti oktatás. Foglalkozik mindenekelőtt a középiskola ellaposodásával, melyben nagy szerepe van a tömegtanításnak. Az antik műveltséget kultiváló gimnázium termelte a legnagyobb zseniket, de ma a középiskola és a tanuló is más, mint régebben. Amíg a tömegtanításon, a gimnáziumba csődülően felülről nem segítenek, más iskolák jogainak (önkéntességi-jog!) kiterjesztésével, addig erős, szigorú szelekció az egyetlen segítség.

Azután a hellén műveltség fontosságára tér át. Míg a tanuló a modern nyelveket asszociatív úton sajátítja el, az antik nyelveket folytonos appercepció útján ismeri meg, miközben állandó logikai gyakorlatokat végez. A történelem tanításában kifogásolja a memoria megterhelését, ehelyett a történelemben a fejlődés megértését, a történelem forrásaival való foglalkozást, a jelen politikai és társadalmi viszonyainak megismerését tartja fontosnak.

A szervezendő modern nyelvi gimnáziumnak célja lenne az angol és francia nyelveknek elsajátítása, irodalmak megismerése, valamint beható foglalkozás a múlt és jelen időknek művelődési viszonyaival.

III. Kerschensteiner előadása a természettudományokról a könyvecske igen érdekes része. Mindenekelőtt arra int, hogy a természettudományokban is óvakodni kell a tanterv sokoldalúságától. Sem a scholasztikus közlő eljárás, sem a demonstratív előadás, mely hasonlít a tanuló szemében az érdekes bűvészi mutatványhoz, nem helyes, de a receptszerűen előírt laboratóriumi gyakorlatok sem kielégítőek. A természettudományok tanításának célja a tanuló érzékszerveit, szellemi képességeit fejleszteni az igazság megismerése végett, továbbá az útban álló nehézségek elhárításában kitartásra és e küzdelemben nyugodt, előre mérlegelt cselekvésre szoktatni a tanulót. Ennyiben a természettudományok tanítása a jellemképzésnek hatalmas eszköze. A laboratóriumi közös munkák alkalmul szolgálnak, hogy a tanuló megszokja, miképp rendelje magát alá közös nagy céloknak.

Kifogásolja K. az elavult, őskeletű feladatokat, amelyeneket az élet soha sem termel. (A mi iskolai könyveinkben is nagy számmal található ilyeneket az előadó.) Az arithmetikai feladatok a laboratóriumi, földmérési, geometriai munkálatokkal, sőt egyesek kísérletei szerint a humaniorákkal is célszerűen összekapcsolhatók. A tantervi koncentráció csak olyan kapocs által valósítható meg, amelyből kifolyólag mindazok a művelődési tényezők kifejezhetők, melyek az egyes tantárgyakban rejlenek. A matematikának a funkcionális gondolkodásra való nevelés a maga feladata. A gondolkodásnak arra a módjára, mely tekintetbe veszi, hogy minden variabilis érték más variabilis értékektől törvényszerűen függ, nemcsak a matematikusnak, hanem minden művelt embernek szüksége van, mert e törvények kimutathatók mind az egyéni, mind a közélet jelenségeiben. Ennél fogva minden tárgy tanárának kötelessége volna a tanulót functionális gondolkodásra szoktatni; így a matematika kiválóan alkalmas volna a tantervi koncentráció céljaira.

Mind a három előadó mélyreható reformokat akar életbe léptetni. Ha e reformok megvalósulnának, Németország a következő középiskolákkal rendelkezne: 1. főreáliskola, mely a természettudományokkal foglalkoznék, melléktárgyak lennének egy modern nyelv és a történelem; 2. modern nyelvi gimnázium, kiegészítő tárgyak a természettudományok egyes ágai; 3. ó-kori nyelvi gimnázium, melynek kiegészítő tanulmányai szintén a természettudományokból kerülének ki.

Gyulai Aladár.

★

A. Degenhardt: Über japanisches Schulwesen. Osnabrück, 1910.

A legújabb politikai események fokozottabb mértékben terelték Európa figyelmét Japánra. A pädagogia történetének is tudomást kell vennie róla s fel kell jegyeznie a szigetország dicsőségére, hogy Japánra nem illik többé a keleti népek iskoláját jellemző vonás: a lelketlen idomítás, melynek évszázadokon át az egyéni erők megmerevedése volt a szomorú eredménye.

A könyvecske szerzője, Degenhardt, ott járt Japánban s ámbár a nép nyelvében való járatlansága miatt nem festhette meg a közvetlenség melegével az iskolai nevelés és tanítás életet lehelő képét, elég érdekes rajzát adja a japán iskoláztatás multjának és jelenének. Inkább a külső fejlődés történetét írja meg. Azonban így is jó forrásul kínálkozik a szakembernek.

Korea volt kezdetben a tudomány közvetítője Khina és Japán közt. A Krisztus után való V. században terjedt el náluk a khinai írás. Állítólag már 668-ban főiskolája is volt államférfiak kiképezte-